

ТИЖНЕВИК REVUE NEZAMOJNKE UKRAINIENNE TRIDENT

Число 6, рік видання I. 22 листопада 1925 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Паризь, неділя, 22 листопада 1925 року.

Українські селяне, збаламучені пропагандою демагогичною більшевиків в 1917-1918 р. і тому не одноліті, не збиті до купи в своєму відпорові проти військової навали їх, не одразу розпізнали дійсну природу та справжні тенденції того соціального баламутства, за допомогою якого більшевики опанували українським селом. Треба було власного сумного й дошкульного досвіду, руїни відносного матеріального добробуту, батьками й дідами набутого, треба було власної крові і жертв, щоб це баламутство селянська маса нарешті зрозуміла, і воно, те баламутство, її від себе відштовхнуло.

Одним з тих чинників, що відограли велику роль в противерезінні українського селянства, було утворення по селах більшевиками так званих «комітетів незаможників». За їх доломогою більшевики намагались розбити село на ворожі тaborи і, нацьковуючи один проти другого, придбати в особі одного з них — незаможницького — міцну базу для своєї влади на селі. З цією метою більшевики повели політику скріплення сили і впливу «незаможницьких» елементів. На ґрунті політичному такий фаворитизм виявився в тому, що вся влада в сільських органах адміністрації була фактично передана «незаможникам»; економично — в тому, що «незаможники» поставлені були в виключно сприяючі умовини що до користування землею, принаймні в теорії і демагогичних деклараціях. На ділі більша частина «незаможницьких» елементів не могла до схочу перевести в життя привабливе гасло: «грабуй награбоване». Грабувати властиво не було чого, бо земельний фонд

України не такий великий, а за використуванням його для цілей «sovхозів» та нарізки наділів в тимчасове користування місцевим селянам більшевицька влада не в силі була задоволити земельного голоду. Найгірше і для неї і для «незаможників» було те, що вона не могла постачити «незаможникам» ні живого, ні мертвого реманенту, навіть в мінімальних розмірах, ні дати їм на льготних умовах грошей позичок для використування тих наділів, що припали «незаможникам» після більшевицького законодавства в земельних справах. Вже в 1922 році, цебто, коли минули часи «військового комунізму» і треба було братись до «мирного» полагодження земельних відносин, виявилося, що переважаюча більшість незаможників має змогу тільки дивитись на ту нарізану їм землю, а не використовувати її. Нічим! Спокійніша частина цієї групи, переконавшись, що сподіватися допомоги від більшевиків нема чого, почала шукати полагодження справи в порозумінню і в згоді з рештою села. Таким елементам односельчане допомагають стати на ноги звичними і давніми формами допомоги, засвоєними з діда-прадіда в селянському побуті.

Зовсім інакше стояла справа з елементами декларованими, що, властиво кажучи, одірвались од села і переоцінили тривалість більшевицької політики як в земельних справах взагалі, так і що до місцевої адміністрації з'окрема. Піддавшись на гачок більшевицької демагогії та обіцянок, ця частина незаможників повірила в своє виключне право керувати селом, представляти його інтереси і вимагати для себе постійної нагороди за свою ніби «відданність» новій владі. На практиці це все вилилося в обурюючі форми адміністративної сваволі, насильств і зловживання своїм становищем.

Обсадивши адміністративні апарати на селях,¹ незаможники запровадили страшне безладдя і плутанину в справах управління; допавшись до громадських грошей, рос颇али епоху зловживань і крадіжок та рострат; почувши безкарність, росперезались і стали зводити персональні рахунки з односельчанами. Довший час більшевицьким «Веніамінам» на селі вища влада виявляла ласку, покривала їх злочини, тим більше, що й сама була замішана в них. Але без кінця й краю таке становище не могло тягтися. Період так зв. «військового комунізму» і безоглядного грабування селян мусів коли не кінчитись, то принаймні змягчитись. Верховодирі більшевицькі зрозуміли, що система так зв. «розкуркулювання» села може кінчитись катастрофою господарства і захистанням матеріяльної бази більшевицької влади. В звязку з цим замісць «ставки на незаможника» висунуто гасло: «дорогу середняку», тим більше, що цей «середняк» і сам почав ту «дорогу» знаходити. На-

віть в страшних умовах більшевицької адміністративної системи і господарчого безладдя він зумів відчути в собі самому сили і здатність до боротьби. Врешті він добився того, що більшевицька влада примушена була взятися за ліквідацію «комітетів незаможників». В проекті постанови з цього приводу згадується як причина ліквідації, виконання «незаможниками» того революційного завдання, яке на них покладено було. Фактично ця ліквідація пояснюється незапереченим зростом політичної свідомості «середняка» та бажанням більшевиків своєчасною уступкою придбати симпатії дійсних продуcentів села. В такій переміні фронту виявляється вся безпринциповість більшевицької політики і певний цинізм їх у відношенню до чора ще «улюблених Веніамінів». «Мавр» був потрібний на деякий час, тепер потреба в ньому відпала, бо «середняк» ставить свої вимоги і захистувати ними було б небезпечно. Отже, більшевики ставлять тепер ставку на «середняка».

Поція з скасуванням «комітетів незаможників» є справді подією в життю українського селянства. Вона свідчить про зрост селянської політичної свідомості з одного боку, а з другого — про вимушенну здачу більшевиками однієї з тих позицій, на якій вони будували і свою владу і свій вплив над українським селом.

В інтересах загально-національних лежить, щоб селянє наші як слід використали нове становище проти тих, хто спиняє нормальний розвиток селянського господарства, а політично й національно удає з себе «вовка в овечій шкурі». Тепер перед селом стоїть нове завдання — персональна зміна сільської адміністрації, що набрана з незаможницьких елементів, наскрізь пройнята кримінальним духом і уявляє з себе зборище злодіїв, казнокрадів та інших злочинців. Українське селянство з огляду на зрост своєї політичної сили, може і в дійсності досягти левних бажаних наслідків, щоб з новою перемогою перейти до дальнього наступу.

ВОЗВРАЩЕНІ.

Всі покою щире прагнуть,
Та не в єден гуж всі тягнуть:
Той направо, той наліво,
А всі братя: то-то диво!
Не маш любви, не маш згоди
Від Жовтої взявши Води.
През незгоду всі пропали,
Самі себе звоювали!

Жаль ся Боже України,
Що не вкупі має сини!

На сумні думки наводить цей вірш великого й нещасного гетьмана-патріота. І мабудь прозирало його наболіле серце на багато віків уперед, бо слова його пророчі можна цілком прикладти до нинішніх часів.

Та не для суду за недавні й сучасні гріхи, вільні й невільні, навів я ці слова Мазепині; судити нас буде історія. А хотів-би я розглянутись у сучасному й обміркувати, яке лихо робить нам наша розбіжність і до чого вона веде? І може, поки ще не пізно, ці міркування спинять де-кого, хто, може й з найкращими намірами, робить шкоду нашій спільній справі — справі визволення України.

Не хочу говорити про розбіжність і ворожнечу наших політичних партій та угруповань. Говорив я вже про це не раз, глувували за це з мене прихильники партійності, де-хто опонував спокійно, переконуючи, що поділ на партії потрібний, навіть корисний. Але факти життя нашого сучасного й недавно-минулого яскраво переконують у протилежному.

На цей раз я хочу говорити не про партії та політичні організації, а про нове явище в житті нашої еміграції: про те «возвращенство» (вживаю московського терміну, бо нашого нема та бодай-би й не було).

Маємо й маємо ми серед себе комуністів, більшевиків, підданих ССР.

Чого вони сидять серед нас? Чому не вертаються до своєї «мами», до совітської влади, коли там такий пролетарський рай, як вони впевняють?

Бо про «рай» вони впевняють або лежковірних або дурнів, а самі добре знають, яке там пекло для народу нашого і для порядної інтелігенції, яка не хоче бути вірним псом окупантської влади і зрадником або катом для свого народу.

Не вертаються тому, що добре знають, що там науки і знання у школах не придбати, бо ті «роб-фахи» — то гідка пародія на вищу школу та й середня школа, з тою «політ-грамотою» та комуністичними катехізісами теж не менша пародія на освіту.

Не вертаються тому, що «мама» наказала їм сидіти тут відбивати стипендії у «контр-революціонерів», і «Петлюрівців», роскладати еміграцію, шпіонити за нею, інформувати про неї ГПУ, а в майбутньому обіцяно їм за ширу працю «великія богатия милости».

Маємо й «сменовеховцев»*). Це комуністи мовляв, другого сорту, немов-би підготовча кляса. Завдання їм дано таке саме, як і чисто-кровним комуністам, але дов рря до них такого нема. По роботі, по заслугі де-що й їм обіцяється, але вони повинні відбути комуністичний стаж; можливо, що й іспит їм буде: наскільки вони «опсилися», на-

*) Протестую проти терміну : «эмінотичнівці», бо він анекdotичний, і не треба паскудити нашу мову цим новотвором; нехай він прикрапнє собою московську мову.

скільки щиро цілуватимуть руки, що різали їх братів, наскільки щиро лизатимуть халяви тих чобіт, що топчуть у багно їх батьківщину.

Так колись вибірав собі опричників московський цар Іван Грізний, так і нині вербують їх собі Кремлівські царки жидівського, грузинського, польського та латишського походження.

Маємо ще «індівідуалістів». Це такий туманний термін, що під його підійде всякий, хто йде впоперек більшості громадян. В українській натурі, кажуть, е прирожденний, індівідуалізм (сам собі пан). На мою думку, це твердження видумано за тим, щоб прикрити ним безпринциповість і громадську невихованість.

Коли «індівідуалістові» не до вподоби або вигідно, він плює на громаду й виходить із неї; коли громада бойкотує зрадника — індівідуаліст приятелює з ним і т. д.

Заявилися у нас нарешті «возвращенці». Це явище народилося наслідком тяжких умов еміграційного життя з його незабезпеченістю завтрашнього дня, тугою за рідним краєм та за покинутими там родинами. «Возвращенці» не комуністи, не «сменовеховці», вони і індівідуалісти не більше за всякого пересічного українця, який з Кобеляцького баштана попав у Європу. Їх органично тягне природа назад туди, до своїх, бо тут їм усе занадто чуже. Вони здебільшого й не погані люди, але не мають мужності щиро визнати, що їм на чужині набридло, що заїдає їх туга за рідними, що непридатні вони для Європи, а Європа для них, — і стараються під той непереможний потяг свій до дому підвести якусь ідеологію: треба, мовляв, працювати для свого рідного краю, поборювати большевиків, на Україні великий голод на свідомих інтелігентних робітників; народ наш не скине большевицького ярма, коли не матиме міцної національної інтелігенції і т. д.

«Возвращенці» жадливо ловлять всяку чутку про українізацію, про змагання Харківського уряду ємансилюватися з-під Москви, про успіхи автокефальної церкви; іноді вони передають ті чутки в надмірно рожевому освітленні, бо бачуть і чують усе не так, як воно справді є, а так як їм хочеться, щоб було. А протиїні дані, які не відповідають їх бажанням, стараються нехтувати, применшувати, підвести під винятки або просто не ймуть їм віри. Придивившись об'єктивно до цих людей, не трудно поставити їм справжню ціну. Кожний з них, поодиноко взятий, помітною громадської вартості не має; в загальній масі такі люди юшли «за водою», стадно, може навіть добре й корисне діло в масі робили. Здебільшого признаки їх негативні: не злодій, не авантюрист, навіть не індівідуаліст, не зрадник, не дурний (але й не дуже мудрий), ненавидить москалів, ляхів і жидів, а позитивне має одно: любить Україну, бо стихійний українець. Коли ж узяти його питому вагу для нашої національної справи, то вона мінімальна, хоч і позитивна. Звичайно при нашему убозстві на інтелігентні сили треба дорожити хоч би й найменшим плюсом, бо він нам дорожчий за великий мінус.

На що ж здається таєпер такий елемент на Україні, коли б навіть йому й пощастило туди вернутися? — Думаю, що ні на що.

Працювати для свого народу? Такої праці йому там не дадуть.

Коли ж, у найщасливішому випадку, він зможе там копати землю на своєму городі, аби сяк так прогодуватись, або стане десь за дроворуба, чи буде камінь бити на шосі, то для народу нашого від того користі не буде.

Поборювати большевиків? Занадто нерівні сили! Больщевики настільки хитрі й добре зорганізовані, настільки винищили й велитнів із наших борців, а кого не знищили, то пригнобили й обезсили до краю, що для них такі «возвращенці» — quantité negligable, нішо; вони або й не помітять такого «борця» або, як помітять, то ростопчути в мент, так що й мокрого місця не лишиться.

Голод на інтелігенцію на Україні? Це правда. Але там виробляється своя інтелігенція; росте вона знизу, дужа, загартована, приспособлена до жахливих умов сучасного там життя. Такий «возвращенець» у кращому разі тільки б плутався б під ногами тим інтелігентним борцям і може навіть заважав би їм.

Колись, перед революцією, він може й робив культурну працю: ширив книжку нашу, влаштовував хор чи виставу; при сучасних умовах він і цього не зможе робити.

На превеликий жаль в серед нашої еміграції такі люде, які підтримують наміри «возвращенців»: — Хто може вертатися на Україну, нехай вертається, — кажуть вони.

І «возвращенці» хопаються за їх авторитет, як за могутню підтримку своїм намірам.

А яка з цього шкода для нашої національної справи, постараюся вяслити фактами.

У бюллетені союзу українських еміграційних організацій у Каліші була надрукована жахлива епопея одного з таких «возвращенців».

Старшина Р., тяжко бідуючи в Румунії на фізичній праці, довідався, що родина його ще гірше бідує в совітському раї, бо жінка до тяжкої праці не здібна, а діти малі. З одчаю Р. поклав собі вернутися всякою ціною до дому, щоб порятувати родину. Пішов у совітську місію, написав покаяння у своїх попередніх «заблужденіях», відповів на всі питання анкети, дав адреси всіх своїх родичів у совдепі й нарешті дочекався дозволу на поворот.

Місяців два дали йому пожити дома, але ніякої праці, навіть фізичної не міг він собі знайти; — тільки додав свій зайвий голодний рот до голодної родини.

Через два місяці його арештували по обвинуваченню — в контрреволюційності й перевезли в Москву. 22 місяці він висидів там у вязниці й нарешті дочекався суду по обвинуваченні в участі в жидівському погромі р. 1905. Ніякі віправдування не помогли, бо проти нього свідчив якийсь жид. І присудили Р. до роstrілу й розстріляли.

Ось уривок з листа, який одержав один із наших емігрантів од свого приятеля з України.

«Ти питаєш, чи можна вернутись і чи варто вертатися? Хто має багату родину, той може вернутися. Де-який час йому дадуть пожити спокійно, — місяць, два, — а потім заарештують і поставлять безліч обвинувачень: у контр-революційності, Петлюрівщині, шпіонажі, у

зв'язках з бандитами (повстанцями). Коли родина не пожаліє грошей на підкупні, то їй дозволять бачитися з арештованим, і може навіть здіймуть частину обвинувачень, але з вязниці не випустять, поки буде ще хоч якесь можливість витягати з родини гроші. Коли тих грошей вже не стане, то об'являть, що арештованого повезуть для допиту до суду в Москву, — іншими словами — для «виводу його в росход» — тоб-то, що до дому він уже не вернеться. Коли родина вишкрябає остатки, запозичиться, найде адвоката, то може добитися, що вязня судитимуть на місці. Звичайно засуджують до заслання в Наримський край, у Вологодщину або-що. В найщастильнішому випадку й при надзвичайних стараннях родини можуть засудити умовно й випустити на волю. Але досить йому буде не догодити якомусь жидові або комсомольцеві, щоб його знов арештували й зров почалось те саме. От і міркуй сам чи варто тобі вертатися? Хіба на те, щоб зруйнувати родину, а самому не виходити з вязниці або жити під повсякчасним страхом? Сподіватись на яку небудь працю, навіть фізичну — даремна річ».

Ось іще оповідання двох людей, що приїхали з України.

Один із них ре-реемігрант, простий козак із Калішського табору. Р. 1922 року, вкупі з іншими козаками, вернувся на Україну «по амнестії», яку оповістила їм більшевицька комісія, що їздила по таборах. Переказую зі слів особи, що говорила з тим козаком, бо сам його не бачив.

Зраз за Барановичами з тих реемігрантів, яких було більше сотні, відділили 45 чоловік по якомусь списку, в тому числі всіх старшин і тут таки без суду розстріляли. Решту повезли в Київ. Продержали тиждень у вязниці голодчих, знов поділили на часті: одних повезли в Московщину, других залишили у вязниці, а частину, в тому числі й його, пустили до дому.

«Вернувшись до дому, — там біда: голод, бо не вродило ніщо, все посохло, а що було залишилося з торішнього, то здерли за податки. Худобу спродали на податки та щоб менше платити: бо податки деруть і за землю, і за хату, і за корову, і за коней, — за все. Діди кажуть, що й за панщини такого не було. У селі правлять злодії та конокради, що їх колись по приговору громади в Сибір повисилали. Тепер вони, що хочуть, те й роблять з людьми. Та ще ті комсомольці, хулігани з молодих: на все їм воля й податків не платять; ні старого не шанують, ні дівці чи молодиці проходу не дають. «Я сам собі право, я сам собі Бог!» — Тай, що ти йому зробиш?

«Через місяць мене арештували, а за що — то й досі не знаю. Все допитивувалися: з якими бандитами, ніби то повстанцями, — знався та все кричали, що Петлюровець я. З повітової тюрми перевезли в Київ; там просидів пів-третя місяця й знов завернули в повіт. Та вже не сила була терпіти й втік я. Поміг добрий чоловік, а як поміг і хто він, того не можу сказати, бо присягнув йому, ще не підведу. Забіг у ночі до дому — і там гірко: через мене й батька й братів по тюрях тягали.

— «По якого чорта вертався? --- плачуть мої.

«Не сповна рік побув там, а з того року 10 місяців по тюрмах сидів.

«Тай пішов я світ за очі, назад за кордон. Краще я тут буду клозети чистити й нехай мене що дня по морді б'ють, ніж там поневірятись маю під тими злодіями, комсомольцями та жидами».

Тепер цей реемігрант працює в Чехії на гончарній фабриці, і ніхто над ним не внущається.

Ось інша інформація від старої інтелігентної людини, що приїхала з України в кінці минулого вересня.

«Нема життя, все придущено. Живуть добре тільки ті, що жити не дають другим. Самостійність України фікція: все робиться по наказах із Москви. Українізація теж фікція: — вона провадиться для жидів і москвичів, що обслію всі вищі посади. Хто вертається з закордону, той іде на фізичну або моральну смерть, коли не вб'ють його по будь-якому обвинуваченню, або й без усякого обвинувачення, того будуть гнати по тюрмах і зашлють у Сибір, де більшість гине з голоду й холоду та хороб. Морально вмре тей, хто стане вірним пісом совітської влади й зрадником, катом для своїх. Та й те здебільшого, використавши такого зрадника, скільки можна, большевики викидають його, як непотріб. Відношення місцевих людей до реемігрантів вороже й призириливе.

«Одно позитивне явище на Україні — це автокефальна церква, — може тому, що принаймні в ній нема жидів і москвичів. Але й під неї вже ведеться підкоп з боку совітської влади.

«Всі шари населення глибоко ненавидять совітську владу, але не мають у собі сили й організованності, щоб звалити її. Зневірившись її своїми силами, в сі надії вони покладають на еміграцію, що вони врятує їх чи то інтервенцією чи яким іншим способом. Иноді ці надії витворюють фантастичні чутки, напр., що Петлюра вже зібрав стотисячне військо й ось-ось прийде й визволить. Тому большевики стараються всіма засобами здискредитувати еміграцію в очах населення й використовують для того тих реемігрантів, — але їм мало хто вірить».

Тому-то еміграція сіллю в оці сидить большевикам, і вони всякою ціною стараються її розкласти, роспорошити або вернути до дому. Тому-то й вислали вони у Чехію Семена Мазуренка, «вірного пса» свого, щоб він розбивав еміграцію.

Поворотці жде фізична або моральна смерть. Багато наших щиріх борців життям заплатили за той поворот, а скільки іх пошло в заслання, того мабуть, крім «чекі», ніхто не знає. Інші вмерли морально. Їх багато, а відоміші з них: Тютюнник, що придбав собі ласку большевиків, видаючи їм своїх товаришів, Мордалевич, що видав повстанчі організації, Грушевський, обидва Мазуренки, та інші; поїхали Й Шадлун і Ніковський, про яких відомостей нема; десятками, а може сотнями можна рахувати дрібніших «возвращенців», що вмерли морально, а між ними майже всіх галичан, що втікаючи зо Спілки попали в Харібду й стали за «яничарів» на большевицькій службі. Населення ненавидить їх і клене, бо це ті-ж самі колишні царські жандарми.

Яка-ж користь Україні від цих «возвращенців»?

Покійний старий Драгомиров казав: «Не роби того, чого хоче твій

ворог». Наш ворог хоче, будь що будь, розбити й розпорошити нашу еміграцію, бо на неї покладає свої надії наш народ, бо вся вона в масі, поминувши навіть її культурну працю в наукових огнищах, уже самим існуванням своїм робить політичну роботу для України й, як-би вона була міцніше зорганізована, щільніше об'єдналася, той робота ця була-б значінша. Велику політичну вагу мають і наші вищі школи в Чехії, і всі наукові товариства та інституції при них, поруч із культурною працею своєю, маніфестують Україну перед широким світом. Тому-то й раді-б вороги наші знищити все це. І всякий, хто сприяє ослабленню нашої еміграції та зменшенню її сил, хоч-бя й рядових, гонить воду на млин ворожий, бо робить те, чого ворог хоче.

Прихильники «возвращенства» кажуть: — «Куди-ж подінуться наші студенти, як покінчують науку? Як-що вони роз'їдуться по світах, у ту Канаду чи Бразилію, чи Конго, то вже пропали вони для України. Хай краще вертаються до дому».

А я спитаю: чи не пропали для України всі ті розстріляні, замучені в «че-ка» та по вязницях, по засланнях? Чим Бразилія або Конго гірші або небезпечніші за Наримський край? Думаю, що коли підуть туди зорганізовано, не гублячи звязку з більшими своїми осередками, з еміграційним центром, коли пощастиТЬ його утворити, то менша їм небезпека пропasti для Україні, ніж у засланні в Сибірі.

Певна «усушка» еміграції буває скрізь: і в Польщі, і в Чехії, і в Німеччині, і в Америці, — без того не можна. Сильно й національно свідома людина не пропаде навіть і одинока на чужині, а здібна на моральні компроміси пропаде для України навіть, живучи на Україні. Драгоманов не пропав і на чужині, а Кузьма Ляхоцький пропав, — та й яка користь од його була-б Україні, коли-б він навіть не емігрував? Ми знаємо, що багато наших емігрантів верталося до дому з Канади й Сполучених Штатів, проживши там багато літ і придбавши собі там і достаток, і освіту, і технічні знання.

Отже, в інтересах нашої національної справи, яка тепер починає виходити на світову арену, ми повинні дбати про збереження, а не розспорошення еміграції, треба її організувати, підшукувати організовано працю для тих, що кінчають високі школи. Може вже й не далеко той час, коли ми всі зможемо вернутись на Україну; але й той поворот повинен бути організований, а не стихійний чи на-роздріб; тоді тільки він і буде корисний для нашої справи.

І, зваживши все вищесказане, опираючись на вище-наведені факти, я закінчу запитанням до «возвращенців» і тих, що їх у тому «возвращенстві» підтримують, запитанням хоч і вульгарним, але барвистим, взятим зі слів того нещасного козака реемігранта:

— По якого черта вертатися?

Модеест Левицький.

НАШІ ШКОЛИ.

Задоволення своїм культурним потребам українська еміграція в найбільшій мірі знайшла в Чехословацькій Республіці; чеське правительство проявило велике зрозуміння культурних стремлінь української еміграції і дало їй моральну та матеріальну можливість для їх задоволення. Не кажучи про ріжкі технічні курси, що давали можливість емігрантам спеціалізуватися в тій чи іншій сфері, та про школи підготовчі для вищої освіти, на території Ч. С. Р. засновано чотири високі школи: Український Університет, Господарська Академія, Педагогичний Інститут та Художня Студія. В цих школах нашли собі відповідне поле для наукової роботи українські ученні сили, і з другого боку українська молодь, одірвана дома од школи умовами війни за визволення, змогла докінчiti тут свою перервану освіту і таким чином підготовитися до майбутньої політичної та культурної праці на своїй зруйнованій батьківщині. Для матеріальної допомоги цій молоді утворено Чесько-Український Комітет, до якого ввійшли професорі чеського та українського університетів, представники чеської та української молоді та представники українських громадських організацій під головуванням професора чеського університету Бідла.

I.

Український Університет у Празі.

Зародком для Українського університету послужили вриватні виклади у Відні 1920 р. Зріст української академичної молоді в цьому місті спонукав українських професорів та інших учених організувати тут серію наукових викладів, які згодом перемінено в систематичні курси. З того натурально вийшла ідея зорганізувати вільний, цебто недержавний університет, на взір західно-европейських державних університетів. Матеріальну змогу для переведення того пляну професорська група дістала од союзу українських журналістів і письменників. У Вільному Університеті, що розпочав існувати 1 січня 1921 р. введено два факультети - філософічний та права і суспільних наук. До професорської колегії покликано професорів та доцентів університетів або тих учених, що виказалися науковими працями. Викладало 15 учительських сил (12 професорів і 3 доценти). Виклади відбувалися в салах міських шкіл, які прихильно вступила для університету рада міста Відня. Але скоро показалося, що у Відні український університет не знайшов собі сталого ґрунту. Фінансові засоби емігрантських кругів не були так великі, щоб давати йому відповідну та постійну допомогу; фреквенція теж була не велика - біля сотні слухачів. Найбільше число української академичної молоді перебувало в Чехії, більш 1000 чоловік; отже ініціатори і направили свої зусилля на засновання університету в Празі, приймаючи до уваги прохання тої молоді заспокоїти

духовий голод викладів з обсягу рідної культури та взагалі в рідній мові з інших галузів людського знання.

В травні 1921 р. українська професорська депутатія була прихильно принята президентом ради міністрів, міністром зак. справ та мін. просвіти і подала в справі українського університету меморандум Президентові Ч. С. Р. Масарикові. Дуже прихильно до справи українського університету поставилися і університетські чинники Карлового університету в Празі, оддавши для українських викладів потрібні авдиторії.

Фактичним організатором університету був перший його ректор проф. О. Колесса, і його стараннями український університет у Празі увійшов в життя з осені 1921 року. 23 жовтня відбулася перша святочна інавгурація.

Взірцем для устрою українського університету став устрій інших західно-європейських університетів. На час, коли він перебуватиме в Празі, зобов'язують ті постанови внутрішньої організації та відносин між академичними владами та слухачами, які зобов'язують на Карловому університеті в Празі. Незначні відміни унормовані вимковими умовами, серед яких живе ця школа на еміграції. Викладовою мовою університету визнано мову українську, оскільки поодиноких вимків не установить сенат. Впроваджено в життя лекторати мов чеської, французької та англійської.

Зорганізовано два факультети — філософічний з відділами історично-філософічним та природничо-математичним і факультет права та суспільних наук. Освітній ценз для слухачів установлено такий: а) слухачами звичайними можуть бути ті особи обох полів, які викажується відповідними документами, що скінчили середню школу, і б) слухачами надзвичайними можуть бути ті особи обох полів, що скінчили нижчу середню школу або учительський семінар чи ліцей; в) гостітантами можуть бути ті особи обох полів, яких прийме декан відповідного факультету. Слухачі українського університету можуть бути записані рівночасно на Карловому університету або на інших вищих школах у Празі. Наука в українському університеті безплатна. Сенат Карлового університету відступив для викладів Українського Університету салі в своїх будінках Кароліnum, Клементинум та в Природописному Інституті.

Пересічне число слухачів Університету за роки 1922-1925-й — 400-500 чоловік.

В інтересах підготовання і приросту нових наукових сил при університеті установлено стипендії для молодих людей, що готуються для наукової діяльності. Всього при університеті було біля 20 стипендіятів. Для кандидатів на доцентуру в У. У. установлено акт габілітаційний з обсягом, який зобовязує в західніх університетах.

При У. У. заведено бібліотеку. В бібліотеці, яка має назву «бібліотеки імені проф. І. Горбачевського», на пошану цього заслуженого українського ученого, числиться біля 5 тис. томів книжок.

Матеріальні засоби на удержання університету, призначаються правителством Ч. С. Р. через М-во Загр. Справ. На перші місяці ор-

ганізаційної діяльності Укр. Ун'верситету призначалося правителством на його потреби по 100.000 кч. місячно, а далі ту сумму було зменшено до 60.000 кч. місячно. Коли ж із зростом кількості професорського персоналу виявилось, що цеї суми фактично не вистачає на удержання професорських сил, то Президент Ч. С. Р. призначив на поповнення тої недостачі по 12.000 кч. місячно, починаючи з м. листопада 1924 р., з сум, які маються в його безпосередньому разпорядженню. Всього з початку існування Українського Університету в Празі Університет дістав допомоги 1.800.000 кч.

За матеріальною допомогою правительства Ч. С. Р. Укр. Університет вдавав наукові збірники праць своїх професорів (надруковано два томи, з них один присвячено П. Президентові Ч. С. Р. Т. Г. Масарикові з нагоди 75-ліття з дня його народження). З окремих монографій видано чотири томи (а саме «Хемія» проф. Горбачевського, «Українська історіографія» проф. Д. Дорошенка, «Загальна наука права і політики» проф. С. Дністрянського, «Історія українського права» проф. Р. Лашенка), а також друкувалися літографичним способом виклади професорів Університету, як підручники для студентів (всього видано до 20 томів).

При університеті існують наукові установи — Історично-філософичне т-во, Юридичне Т-во, Музей української визвольної боротьби.

О. Я.

ПРОФ. І. І. ОГІЕНКО.

(з нагоди 20-ліття його наукової діяльності)

Містячи сьогодня статю, присвячену 20-літтю наукової праці проф. І. І. Огіенка, редакція не має, звичайно, на думці дати оцінки всієї діяльності його, такої ріжноманітної і плодотворної. Прилучаючись до загального вшанування видатного нашого ученого та засłużеного державного діяча, «Тризуб» особливо підкреслює те громадсько-виховуюче значіння, яке має робота систематична таких людей, подаючи усім, а надто молодому поколінню, що на нього надія наша, зразок неперестанної при всяких умовах, найтяжчих навіть, праці і само-відданого служження Отчизні.

* * *

Професор Іван Іванович Огіенко народився 2 січня 1882 року в селянській родині в містечку Брусилові на Київщині. Свою освіту він здобув власними руками, переборовши з незвичайною енергією багато труднощів і перешкод. Пройшовши брусиловську двохкласову школу, Іван Іванович в 1896 році вступив до Київської Військової Фельдшерської школи, яку скінчив в 1900 році. Вже будучи учнем Фельдшерської Школи пятнадцятилітнім юнаком розпочав І. І. Огіenko в 1897 році свою літературну діяльність нарисами з життя українського

селянства в газ. «Сельський Вѣстникъ». І з того часу вже 28 років неперервно і неутомно проф. І. І. Огіенко працює на літературній ниві, спершу як повістяр і публіцист, а потім (з 1905) переважно як вчений.

Три роки, по закінченню ферльштерської школи (1900-1903) був І. І. лікарським помічником на психіатричному відділі Київського Військового Шпиталю. Це була праця надзвичайно тяжка і відповідальна, вимагала чимало сил, нервів, здоровля і відбірала дуже багато часу. Та не зважаючи на все це, І. І. за ці три роки розвинув ще більш свою літературну працю, а разом з тим дуже пильно готовувався до іспитів на матуру, які він і склав року 1903.

Після того І. І. вступив студентом до Київського Університету св. Володимира на історично-філологічний факультет. Тут він своюю надзвичайною старанністю, своєю видатною сумлінністю в науковій праці, своїми визначними здібностями хутко звернув на себе увагу професорів, особливо акад. Перетца, знаного дослідника історії східнославянських літератур давньої та середньої доби. Під проводом акад. Перетца і приступив І. І. Огіenko до поважних наукових студій над історією української літератури XVI-XVII віків. Разом з тим І. І. Огіенко почав також дуже енергійно працювати й на полі східнославянського історично-порівнявчого язикознавства.

Революція 1905 року, зірвавши кайдани з українського друкованого слова, дала можливість І. І. Огіенкові, як і багатьом українським літераторам і вченим, роспочати літературну діяльність уже українською мовою. Майже з часу виходу перших №№ українських часописів на Великій Україні зробився І. І. Огіенко постійним співробітником наших газет та журналів. Разом з тим почав він брати близьчу участь, як співробітник наукового відділу, в газеті «Кievskie Otклики», яку редактував тоді О. Х. Саліковський. В цих газетах І. І. Огіенко містив тоді не тільки нариси, оповідання та пібліцистичні статті, але також популярно-наукові начерки, рецензії на наукові книжки, наукову хроніку і т. ін. Таким чином року 1905 роспочав І. І. Огіенко свою українську наукову діяльність.

Услід за тим почав І. І. Огіенко наукове співробітництво в «Записках Наукового Товариства ім. Шевченка», «Записках Українського Наукового Товариства у Київі», «Літературно-Науковому Вѣстнику», в «Кievskих Університетскихъ Извѣстіяхъ», «Филологическомъ Вѣстнике», «Филологическихъ Запискахъ» іт. д., друкуючи в них розвідки з історичної граматики української мови, з історії української літератури XVII віку і т. ін.

Року 1909 скінчив І. І. Огіенко історично-філологічний факультет університету св. Володимира з дипломом I-го ст., і його залишено було при університеті для підготовання до професорської діяльності, як професорського стипендіята. В 1912 році скінчив І. І. вищі педагогічні курси при Київській Шкільній Окрузі, а в році 1914 склав магістерські іспити з російської мови та літератури, і його обрано було року 1915 приват-доцентом Університету св. Володимира. Одночасно з тим на протязі десяти років був І. І. Огіенко учителем середніх шкіл в Київі (1909-1918 рр.).

Під той же час написав І. І. Огієнко цілу низку наукових розвідок і статтів, склав низку словників, шкільних підручників і т. д. При чому де-які з його книжок за короткий час видавалися по кільки разів. Головну увагу в своїх наукових працях в цей період І. І. Огієнко звертав на такі питання як наголос в різних славянських мовах, чожоземні елементи в російській та українській мовах, стилістика цих мов і т. д. У де-яких з цих праць, що правда, їще помічається неусталеність у поглядах молодого ще тоді ученої (напр. у питанні про взаємини східно-славянських мов); але разом з тим виразно проступає, починаючи від найперших праць, велика сумлінність, начитаність і глибоке розуміння тих питань, які особливо цікавлять автора. Поруч з дослідами по східно-славянському язикознавству І. І. Огієнко написав також за цей час низку творів з історії української літератури XVII в. (про Іоанікія Галятовського, св. Димитрія Тупталенка та ін.), з історії українського друкарства, низку педагогичних статтів тощо.

З початком революції 1917 року і відродженням української державності ще більше розвинулася наукова творчість І. І. Огієнка. Не зважаючи на те що в роках 1917-1920 організаційно-академична, церковна і державна діяльність відбірала у І. І. Огієнко дуже багато часу та енергії, за ці три роки він чимало зробив і на полінауково-літературної праці.

В 1917-1918 роках І. І. Огієнко читав лекції в Українському Народному Університеті в Київі й на Вищих Педагогичних Курсах при Київській Шкільній Окрузі; року 1918 обрано було І. І. екстраординарним професором Київського Державного Університету і в тому ж році персіхав він до Камянця-Подільського, де організував Український Державний Університет, якого Й був обраний першим ректором. На становищі ректора і професора камянецького університету І. І. Огієнко залишався весь час, аж поки Камянець не захоплено було московсько-більшевицькими наїздниками. Юридично ж І. І. Огієнко професором і ректором камянецького університету й до нині.

Одночасно з тим двічі був І. І. Огієнко у 1919 та 1920 роках Міністром Освіти Української Народної Республіки, а також був він довший час Міністром Ісповідань. Крім цього він працював також, як Голова Камянець-Подільського Червоного Хреста, як провідник декількох державних комісій та установ і т. д.

З науково-літературної творчості проф. І. І. Огієнка за 1917-1920 роки крім дуже численних статтів, шкільних підручників та менших нарисів, треба зазначити як особливо важні праці: «Курсъ украинскаго языка» (І-ше вид. — 1918, 2-ге вид. — 1919 р.), «Історію української мови» вип. I (1919), «Українську культуру» (І-ше вид. — 1918, 2-ге вид. — 1923) і велику розвідку про Іоанікія Галятовського з якої було надруковано, на жаль, тільки невеличкий розділ. «Курсъ украинскаго языка» це один з найперших у нас курсів історичної граматики української мови; викладено його дуже цікаво й популярно; найцінішою частиною в ньому є розділ про наголос. «Українська культура» це популярно складений огляд історії української культури; написана з широ-патріотичним натхненням, ця книжка робить велике враження

на «широкі» кола читачів і чимало сприяє самоусвідомленню наших національно-християнських елементів.

На решті опинившись на еміграції, не зважаючи на дуже тяжкі умовини життя, проф. І. І. Огієнко написав цілу низку суто-наукових та популярних курсів, монографій і статтів. Брак місця не дозволяє нам спинитися на оглядах цих праць проф. І. І. Огієнка; через те—побіжно згадавши тільки, хоч на тому і треба було б спинитися докладніше його надзвичайно старанні і цінні переклади богослужебних книг (літургія, вечірня, вранішня служби Божі, одправи Великодня та на Зелені свята), що в такій пригоді стали в церковному вжитку, ма обмежимося тільки згадкою про найважнішу й найбільшу працю його на еміграції, якою він займається і тепер. Це «Історія українського друкарства». Досі вийшов перший том цієї праці (418 стор. іл. 8), а в ближчому часі виходить другий; ціла ж історія має складатися з 8 або 9 томів.

Яке велике вражіння викликала поява I-го тому «Історії українського друкарства» проф. Огієнка в наукових кругах, може свідчити рецензія на нього проф. К. Студинського, який писав: «ми зневолені віднести до сеї книжки не то з захопленням і пошаною, але і з подивом для совітності і точності автора, для ясного викладу, яким пронизаний величний твір, для тої легкості пера, котрим орудує автор». (Стара Україна, 1925, кн. 1-2).

Та переглянувши також інші праці проф. І. І. Огієнка, ми повинні сказати, що сумлінність і точність у дослідах, начитанність і ерудиція, ясність викладу і легкість стилю — це риси властиві не тільки «Історії українського друкарства», аде і всім його науковим творам. Всі вони, навіть написані на так звані «сухі» й «нецікаві» теми (як напр. про голос), читаються з легкістю та інтересом; і разом з тим всі вони відбиваються в собі образ їх творця — невтомного й сумлінного дослідника, що не перериває своєї праці ні при яких тяжких обставинах. Нарешті, в цих творах, як і в усій діяльності проф. І. І. Огієнка, яскраво відбивається його широкий український патріотизм. Вся двадцятилітня наукова діяльність проф. І. І. Огієнка, проваджена не раз при надзвичайно тяжких і несприятливих умовинах, є разом з тим і великим патріотичним подвигом.

Вячеслав Зайкун.

НЕ В КОНФЕРЕНЦІЯХ СИЛА.

В звязку з останньою конференцією в Локарно румунська газета «Дімініца» («Ранок») містить в числі від 22-го жовтня вступну статтю бувшого полковника Генерального Штабу, а нині журналіста Константина Бакальбаша, яка майже в цілому присвячена справі українізації на Великій Україні.

Стаття називається : «А ми...»

В ній автор каже:

«В Локарно відбулася велика історична подія: з'їхлися майже всі народи Європи і поклали основи миру.

Наколи поспідуючі події будуть згідні зі шляхетними змаганнями, положеними для організації Сполучених Держав на нашому малому континенті, який визначається своєю цивілізацією та найвищою моральною силою, то можна сподіватися, що для цілого людства відкривається цілком нова ера.

В той час, як в Локарно європейські народи подали собі дружньо руки, не буде з нашого боку образливим, коли ми спитаємо: «А що ж буде з нами, з сусідами Росії?»

Бо-ж Росія, будучи ізольованою під кожним оглядом від всього людства, вперто заявляє свої претензії на те, щоби давати всім свої приписи.

На кордонах Румунії створено Молдаванську Республіку, яко авангард проти Румунії.

В той-же самий час московські совіти організують Україну, щоби вона могла здобути собі назад території, прилучені до Польщі, Чехо-Словакії та Румунії.

Ми, тут у краю, зайняті іншими справами, знаємо дуже мало про все те, зо діється близько біля кордонів Румунії, про все, що приготовляється проти нас на кордоні Бесарабії.

Дозвольте присвятити кількі рядків цим дрібницям (?).

Ми повинні сказати, що совіти працюють горячково, щоби зукраїнізувати всі установи на Україні. Декрет Москви жаде, щоби до 1-го січня 1926 року українізація була закінчена. Наказано всім установам, щоби вони вели все діловодство лише на українській мові та попереджено, що всі урядовці, які не будуть знати до 1-го січня українську мову, будуть звільнені зі служби.

Червону Армію на українській території з поспіхом українізується, а пресу вже з'українізовано приблизно на 90 відсотків.

Дуже характерним є те, що совітський офіціоз з Москви «Ізвестія» радіє та оголошує як про великий здобуток про те, що через два з половиною місяці українізація України буде довершеним фактом.

Яка-ж ціль цієї такої гарячкової акції? Зрозуміти це зовсім не тяжко.

Ті-ж самі «Ізвестія», радіючи з приводу українізації України, в числі від 27-го липня, друкують заклик українців з Відня, в якому останні домагаються звороту до батьківщини тих територій, що відірвано від України мировим трактатом.

В заклику говориться:

«Живий організм українського народу роздерто Антантою на три частини і кинено під чобіт румунських боярів та польських панів. Чехо-Словакія колонізує сільське українське населення, а Польща та Румунія без милосердя винищують українське населення. Культуру нашого народу потоптано, а школи перетворено у в'язниці. Військовий стан безпереривно панує на українських землях. Послідовне нищення мас і населення не припиняється».

Далі йдуть ріжні протести проти білого терору, проти анексії українських земель Польщею, Чехо-Словаччиною та Румунією. В кінці оголошується необхідність прилучити назад ці землі до Сovітської України.

Все це робиться горячково, неначе-б то для негайного роспочаття війни. Те, що заклик українців з Відня есправою большевиків з Москви, а не українських емігрантів, видно з того, що заклик закінчується домаганням, щоби землі, загарбані від України мировим трактатом, було повернуто Сovітській Україні.

Все це діється коло нас, біля Дністра і числені чорні хмари все більше та більше застелюють наш обрій.

В той час, як, після величавої події в Локарно, більшість народів Європи зможе вільно зітхнути і очікувати хвилі, коли роззброєння стане доконаним фактом, ми румуни, а також і інші сусіди Росії, продовжуємо перебувати перед грізною несбідністю гнутися ще більше під тягарем військових приготовань.

Дуже розумно сказав Еріо на конгресі радикалів в Ніці, що першим і головним завданням політичної партії є висунути в першу чергу ідею національну.

Так само і в нас, головним обов'язком всіх політичних партій понад всі доктрини та розріжнюючі ідеї, мусить бути пильна увага, звернена на наші кордони; всі вони мусять дбати про те, щоби Румунія була завжди готовою до оборони.

Щасливим для нас був-би той день, в який і ми могли-би почувати себе під охороною угоди в Локарно.

До того-ж часу, закінчує свою счастлю Константин Бакальбаша, захищаймося власними силами та патріотизмом синів Румунії».

Побоювання автора наведеної статті небезпідставні, але вони потрібують де-яких доповнень.

По-перше українізація на Україні, якій ніби-то так радіє сучасна Москва, переводиться не через те, що остання цього хотіла.

Червона Москва, як і біла Європа, використала всі засоби агітації та брутальної фізичної сили для того, щоби задавити на Україні стихійний національний рух.

Коли ідея удушення української стихії безнадійно скрахувала, Москва поступово почала здавати свої позиції.

З питомою її зручністю зробила все, щоби зі своєї капітуляції зробити собі широку рекламу і виставити цю капітуляцію не як відворот, а як наступ, як благородний жест в бік реалізації принципу самосозначення нації.

І треба признати, що у великій мірі, це їм вдалося.

Ми ні на одну хвилину не обманюємо себе і цілком свідомі того, що в питанні самоозначення націй практика червоної Москви в межах Сovітського Союзу, мало чим ріжниться від практики «культурної» Європи.

Але в той час, коли Європа займається лише «благородною» словесністю, на територіях Сovітського Союзу переводиться велика національна робота.

Нас в першу чергу цікавить те, що діється на території України. Аналізуючи події, мусимо ствердити, що цитати наведені К. Бакальбаша відповідають дійсності.

В сусідніх-же з Україною державах переводиться політика цілком протилежна.

Завдяки цьому, більшевики добилися того, що симпатії національних меншостей на територіях сусідніх з ними держав скликаються на бік червоної Москви, чи, вживаючи офіційну термінологію, на бік ССРС.

І не через те, що населення в масі поділяє покалічену ідеологію Карла Маркса... Ні.....

Селянська Україна в цю ідеологію кров'ю вносить свої корективи.

Тут інші причини, лікувати які можна не словами, а певним мудрими кроками — в першу чергу в напрямкові задоволення цілком законних національних потреб та в напрямкові стислого дотримання міжнародних зобов'язань єдносправно національних меншостей.

До того-ж часу поки на землях з українським населенням будуть мати місце такі середньовічні явища, як існування таємних університетів, поки в державах з ріжно-національним населенням буде фактичний поділ на привелійованих — пануючих та на кріпаків-ілотів — світові палії матимуть змогу спекулювати на національних почуттях, уявляючи з себе велику реальну загрозу для спокою цілого людства.

Спільніків вони уже мають і коли ситуація не зміниться, то кількість їх усоди зростатиме.

Роззброєння фізичне може наступити лише в наслідок роззброєння морального.

Треба здати нарешті до архіву політику загального насильства.

Треба на численних конференціях не тільки жонглювати красивими фразами, але й вкладати в них живий реальний зміст.

Фразеологією нині нікого не зворушиш і лише конференціями мирного стану не стабілізуеш.

Дмитро Геродот.

Букарешт.

28 жовтня 1925 року.

ТАНКИ В. АВРАМЕНКА.

В середині жовтня цього року в Подебрадах одбувся вечір танків школи В. Авраменка. Власне школа та існувала який місяць і то з перервами і утворилася вона за короткий час перебування В. Авраменка в Подебрадах перед його виїздом до Канади. Він тільки що оджився після довгого лежання з хворою ногою і при першій можливості, не гаючи часу взявся до улюбленої праці, в яку вкладає він всю свою душу артиста, громадянина, патріота.

З першої показної проби до школи стало біля 50-ти дорослих і 20-ти дітей; і з першого ж моменту це була уважна, міцно об'єднана дисциплінована громада, яка не пропускала ні лекцій, ні вказівок свого учителя. Педагогичний хист Авраменка надзвичайний; через те йому за такий короткий час повелось досягти великого успіху в своїх вправах.

Не доводиться нагадувати, хто такий Василь Авраменко: його досить знає українська еміграція, про нього багато писалось і говорилось тими, хто бачив його виступи.

Той вечір танків, що виставлявся в Подебрадах приготований був за дуже короткий час з цілком сирого матеріалу, і просто дивно було, як він міг пройти. А пройшов він з величним заслугованим успіхом по такому програмі:

1. Танкові постави і кроки. Виконали хлопці. — 2. Великодня гаївка. Виконали дівчата і хлопці. — 3. Козачок подільський — соло. Виконала дівчинка Чернявська Ара. — 4. Коломийка — гуцульський танець. Виконали дві пари: П. п. Галамкова, Безухова, Йорж, Куницький. — 5. Чумак — історичний танець. Виконав Крамаренко Дмитро. — 6. Гопак колом з вільними соло — народний танець. Виконали дівчата і хлопці. — 7. Катерина — херсонський танець. Виконали діти. — 8. Вільне соло. Виконав В. Авраменко. — 9. Гопак колом — в 1 пару. Виконали Івасюківна Оксана і Левицький Василь. — 10. Чумачок — історичний танець. Виконав 3-х літній Любо Виноградник. — 11. Аркан — гуцульський танець. Виконали 6 хлопців (Виноградник, Гладій, Івантишин, Прокопів і другі.) — 12. Козак соло. — Виконав Освач. — 13. Журавель. Виконали діти. — 14. Катерина — гуртовий танець — виконали: П. п. Шовгенівна, Бокова, Соковичівна, Єнікова, Теліга Дрикалович. — 15. Хуртовина (завірюха) Виконали діти. — 16. Запорожський козак — козацький танок. Виконали 4 хлопці.

Перед нами з'являється нова форма українського танку. На етнографичному ґрунті розцвітає помалу український національний балет і той цвіт обіцяє бути справді пишним.

З елементів сутто народніх утворюються уже мистецькі форми. Багата стихія народного танцю, забрана в рамці художнього мистецтва, показується нам в красиве з'явище, яке повинно ще кращати в майбутньому.

Колись композитор Лисенко взяв з степу українську пісню і поставив її у всій красі перед широким світом. Тепер Авраменко переніс з глиняної мазаної долівки український танець на блискучий паркет салону.

Декільки танків залишилося в своїй первостайній формі, оздоблені і закінчені кількома мистецькими рисами. Так наприклад гуцульський «Аркан», «Коломийка», козак-соло, гопак-колом, що виконували діти підлітки Оксана Івасюківна і Василько Левицький; козачок подільський, який бездоганно танцювала маленька Ара Чернявська. Це була найсвіжіша запашна квіточка в вінку того вечора.

Добре враження роблять танкові постави і кроки, як прелюдія до вечора.

По за тим маємо такі витвори мистецтва, як «Чумак»-соло, «Катерина», «Журавель», «Хуртовина»...

«Чумак» передає в танці настрої чумацькі, починаючи од подорожі з волами по сіль і кінчаючи широкою гульнею, коли пропивалися здобрі гроші.

«Катерина» це гарненький салонний танець, де ідуть фігури і колом і навхрест і заплітанням..

Журавель має в собі весільний рітуал:

Хуртовину (чому не метелицю?) танцювали діти. Танок переводиться так, мов закручується метелиця: спочатку одно, два, ще кільки дітей, потім їх все більшає, а темп все швидче і кінчається загальним жвавим рухом з піднятими у гору руками. Це надзвичайно ефектно і мило.

За тим виступ соло Авраменка. Легкий блискучий виліт на сцену. Він ввесе експресія і грація. Це не етнографичний козачок, а балетний номер з усім колоритом народного танцю! Авраменко захоплює усіх глядачів і виступ його проходить під однодушні оплески. Ім милуються, як гарним малюнком.

Приємною несподіванкою був ще один виступ В. Авраменка з його талановитою ученицею, чешкою пані Галамковою. Вони затанцювали чудового козачка.

Був ще один цікавий номер: Маленький 3-х літній Любо Виноградник в відповідному убранні, з батіжком в руці добірно виконав всі кроки «Чумачка».

Вечір танків залишив гарне і яскраве враження у глядачів.

Зазначимо все таки де-які неважливі хиби, які походять найбільше од того, що В. Авраменко перебував на своїй батьківщині далекій в надто молодому віці і не встиг глибоко перенятися всіми характерними рухами і деталями українського танцю.

Одна рука високо піднесена над головою це не український жест. Так саме витягнути поперед себе руки при уклоні, або у парубків згорнуті руки на грудях; замість того немає характерного парубоцького жеста-забрати руки назад, відгорнувши поли чумарки. Є ще кільки таких деталів, яких треба уникнути.

В. Авраменко одіхав до Канади; в спадщину себе залишив він нам кільки майже закінчених учнів своїх, як П. п. Бокова, Галамкова, Безухова, Єнікова (чешки) Шовгеніва, Куницький, Івantiшин, Дрекалович, Теліга, Виноградник і інші. Вони не залишають початої праці і провадитимуть її далі під керовництвом п. Куницького в гуртку при Пластунах.

Танець як і спів найбільше несе в собі національного чуття і не дадуть замерти йому на чужині.

В. О'Коннор Візінська.

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

— З діяльності Всеукраїнської Академії Наук приступає до вивчення бур'янів на Україні, щоб потім розпочати планову боротьбу з ними. Для дослідних студій в роспорядження Академії однією 180 десятин в Карловському районі на Полтавщині.

— Культурна Комісія Міському Укр. Академії Наук улаштувала 1 листопаду дискусію на тему: «Проблеми української літературної мови». Референт Ганцов, співреферент Ніковський. В дискусіях брали участь: Голоскевич, Єфремов, Зеров, Іванчук, Кримський, О. Курило, Тимченко і М. Рильський.

— Того ж числа на зборах історичного товариства Нестора Літописця О. Отгублин читав доклад на тему: «Хто був автором літопису Самовидця?», а Доброзвольський на тему: «Із минулого хотівської економії». 29-го акад. Тутковський читав доклад на тему: «Передісторична природа Кліва», а О. Баранович: «Заселення південної Волині в XVI-XVII віках».

— 30. X. на етнографічній комісії Володимир Бізій виголосив реферат про «Торгівлю ліками на київських базарах».

— «Самообкладання» в Українській Академії Наук. Під час одвідин Всеукраїнської Академії Наук «паркомпросом» Союзу Анатолієм Луначарським секретар Академії А. Кримський познайомив з системою «самообкладання», яка широко вживалася в роботі відділів УАН. Колгів на видання наукових праць досі вдавалося не досить. Проте робота йде новим темпом. Наукові робітники вривають з свого заробітку кошти на видання всіх праць... З

гордошами показують п. Луначарському коштовні бібліотеки Академії. — «Це теж твориться за системою» самообкладання, «... зауважує неодмінний секретар. (Прол. Правда, ч. 250, 31. X.) Певне в поясненнях акад. Кримського високому подорожників цей останній міг би відчути іронію й докір, коли б йогу не позакладало. Ale що ви хочете од «блаженного Анатолія», — як казались охрести Луначарського небіжчик Плеханиов? — Пого завданням на посаді «паркомпроса» було і є руйнувати науку, а не сприяти її розвиткові. Читаючи справоздали «Пролетарської Правди» про відвідини ним української пайвищої наукової установи, та про інформації, наділені членами її цьому руїнівникові, мимоволі пригадуєш евангельську притчу про бісер, що його шкода й розсипати перед певними істотами.

— Обслідування флори і ґрунтів України провадить науковий сільсько-господарський комітет під проводом проф. Махова. На підставі цього обслідування має бути складена 3-хверстна мапа України. Згаданий комітет закінчує також і обслідування флори України.

На то ви є. — Українське селянство починає себе сміливіше почувати. Безгласність і покірливість поступаються місцем нашим настроям. Больщевицькі верховоди вже чують деяку критику з своєї діяльності з боку представників села. Що правда, ці представники не одважуються ще говорити всього, що про большевиків думає українське село, але характерним є вже сам виступ українських селян проти офіційного «благоденствія». На останній сесії ВУЦВК заступник паркомпроса матюючи рожевими фарбами «поягнення», зроблені совітською

влаштували на полі освіти на Україні. На це селянин Одинець зауважив йому, як переказують «Вісти», «більши-менши» таке: «Легко виголосити реферат і павести цифри, але важко переводити їх в життя, бо лялі мало, а більшість дітей босі та роздигнуті, і їх так не поженеш за 2-3 верстви до школи. Школи не ремонтуються десяток років... Е небезпека і того, що вистарчить учителів, хоч т. Ряпіло і запевняє, що школи дадуть нових учителів. «Далі» Одинець спирається на першому поділі коштів по всьому краю та парікає на те, що Державне видавництво видає за мало українських книжок, а до того закуповує російські книжки в Москві, не зважаючи на те, що само їх видає. В той час як в Російській Федераційній Республіці тамошній держвидат не видає ніяких українських книжок, хоч там є дуже багато українського населення, то здавалося б, що новинець їх купувати на Україні, але все єдно не купує. Чи це правильно? — запитує Одинець. З погляду Чубаря, Скрипника, Шумського і інших, звичайно — це правильно, але Одинець іншої думки. Видно, її поділяють і інші українські селяни, що по всій Україні піддакують йому «правильцю». Інший делегат, селянин Гладка ставить в де-чому точки над «і» і просто заявляє: «Ці заміси вчитися бігають по вулицях... До того ж є балачки, що в першу чергу треба вчити дітей незаможників, а решта дітей хай залишається по за школою. Нам здається, що коли всі діти вчитимуться разом, то буде краще». Тут уже, як бачить читач, дается описка цепридатності пілії системи більщевицького навчання з поділом дітей по класовим ознакам. Селянка делегатка гадає, а за нею й інші селяні, що «коли всі діти вчитимуться разом, то буде краще». В кінці своєї промови, що фактично є злочином критикою політики більшевиків у справах освіти, п. Гладка одногорго серця, мовляв, стверджує, що поруч з усіма розмовами про українізацію в дійсності «дуже трудно відчути українську книжку. Тут уже

справа стоять так, що коли почали вчити українською мовою, то слід і продовжувати». Нані Гладка «чи простому», але правдиво висловлює вимоги дидактики, виводячи одночасно на чисту воду і «бум» з українізацією, теми якої спровокає враження «Вампунія» «ми спесим, ми бежим», а «українську книжку важко відшукати». Подані нами уривки промов українських делегатів з сеансів на сесії ВУЦВК кидають яскраве світло на настрої українського села: воно прощається від прострації і бере топ вище.

«Мавр зробив своє діло», а тому «мавр» може собі йти геть. Це про комітети незаможників. Їх збираються ліквідувати. Як завжди буває з ними, кого же нечути в одставці, незаможникам дають «всемилостивіший респрінт». Але все ж звільняють од виконання високих обов'язків. Отже, український совнарком опратував проект декрету про ліквідацію комітетів незаможників.

— В першій частині декрету підкреслюється «заслуги коміземів у революційній боротьбі»; в другій оголошується: «тепер, коли радянська влада остаточно (справді?) змініла, робітниче-селянський уряд, уважає, що вже час звільнити коміземів від адміністративної роботи і обернути їх на добровільні товариства, що мають на меті «оборонити інтереси сільської бідноти». В пагороду за «вірну службу» совнарком залишає за коміземами «все, що вони придбали за часів революції», — інакше кажучи все, що коміземами загарбани од інших. (Ратау) Причини ліквідації коміземів зовсім, звісно, не ті, що їх згадує декрет совнаркому. В дійсності ця ліквідація переводиться під натиском зростаючої сили, як політично так і економично «середніцьких» елементів українського села. Про це недвозначно, заявив пан Маркітан на другій райпартковференції раптовського райпарткуму у Київі (відбулася 24-26 вересня): «село політично вросло, село відчуло свою економічну силу

і не могло миритися з тою системою утисків, яку провадили нації незаможницькі елементи. Розвиток продукційних сил на селі вимагав усунути сваволю і утисків». («Прол. Правда», №248). Якби там не було, комітети незаможників большевицький уряд примушений був ликвідувати щід впливом тих самих «куркулів», для боротьби з якими і утворено було ці організації.

«Стабілізація» під країн.. Про неї большевики скрізь пишуть, всіх впевняють. Як на ділі виглядає ця «стабілізація», видію з большевицької преси. От, наприклад, офіційний орган її в одному тільки числі (240, з 20. X.) подає такі відомості: 1) на Запорожжі окружним судом присуджено до розстрілу чотирьох ватажків «банди» Коупайва. 2) В Перещотровенському приступлено до розгляду справи «банди» Кошового і Гулька. 3) Банда озброєних грабіжників пограбувала Мандриківську пошту; забрала 1800 карбованців і багато поштових марок. 4) В Гадячі суд присудив членів «банди» Степенка до ріжних строків «золяції». 5) В Харкові «бандита» Неділка за «грабунки, вбивства, затізничні катострофи і інші злочини» присуджено до розстрілу. 6) В тому ж таки Харкові пайвищий суд присуджує от. Геращенка до розстрілу, з заміною його 10-річним позбавленням волі». 7) В Крижополі на Поділлі забито селькора Кувінська. — І це все новідомлення, надруковані в одному числі большевицької газети. Добра собі «стабілізація».

— Наслідки «розкуркуляції» села викликають дикі явища: «в с. Ново-Дмитрівка на Полтавщині селяни затримали зграю куркулів, що палили будинки бідняків, щоб помститися за земленорядкування. Спалено 4 селянських двори. Затримано 6 куркулів. Одного з них селяни кинули в огонь». («Прол. Правда», I. XI., ч. 251).

— Що таке «архівиції»? На думку редакції харківських «Вістей» це — «біканих баб тюркського часу і б

гармат петровської доби», знайдених науковими співробітниками каторгиославського краєвого музею. Подаючи це повідомлення, редакція дає заголовок: «архивні цінності». Для большевицького ордруму все єдно: чи «архивні цінності», чи «археологичні». «Какая разница?»

— Без пригульні діти в Київі. Їх офіційна статистика нараховує не то 800, не то 900 не то 850. К кожному разі орган київського «губкому», не дивлячись на своє офіційне становище, не знає, скільки саме. Це не заважає «Пролетарській Правді» взятися за вирішення «квадрату круга» з безпритульними. — Цитаті домі? — Немає грошей.

— Господарські колонії? — вони теж грошей вимагають. А де їх взяти? Уряд може дати 30-40 тисяч тільки, тоді як треба 11 '2 міліони. Газета вирішує складну проблему просто: спровадити безпритульних на села і oddати по одинці селянам, доплачути до кожного як утримання по 50-60 р. річно. Для реаліїв влаштувати «ночліжки». Що правда, «це річ дуже небажана... майже ніякого виховання від ночліжок сподіватися не можна, але ж другого виходу немає: як небажано, але на ночліжку пристати мусимо». Ночліжка — це й є система комуністичного виховання! Звідти вже діти просто можуть переходити до комуністичної партії.

— Більшевицька «ієгайно-ієгайна» виявляється переважно в розстрілах та в здіранні податків. Тут справді сакраментальне «негайно» виконується без проволікання. Інаже справа стоїть в інших галузях. Ось напр. «шарсуд 4-го участка надіслав до клінічного шпиталю панірця» з поміткою «негайно». «Панірця надіслано 24 вересня, а доставлено на місце тільки 12 жовтня.» («Прол. Правда», №248). За цей час можна було доїхати з Києва до Н'ю-Йорку, але ні в якому разі не дійти з Хрещатика до клінічного шпиталю.

«Куди поділися гроші? В селі Миропівці, Білопер-

ковської округи, вже рік тому, як сельрада вирішила поставити пам'ятник Шевченкові. Почали збирати гроші: «збірали, збірали, гомоніли, гомоніли... та й затихли». Місцеві селяни знають, що кажуть запевняють: «що бути козі на торзі, а пам'ятник в с. Миронівці». Селькор з Мироновки до «Ірол. Правда» цікавиться, «де ділнися гроші?». Справжі, куди вони поділяться?

Пам'ятник Леніну в Київі. В Київі мають поставити пам'ятник Леніну. Комісія київського «окрвиконкому» вже шукає павільйон місця для пам'ятника: одні спираються на площа, за центральною робітничою бібліотекою, інші на парку Воровського. Тов. Крадожан (е й такий!) радить «спорудити пам'ятника на площи за бібліотекою «далі від міського галасу». («Ірол. Правда») Ще краще б було, як би взагалі напів від України». — Згадана комісія «закликає всіх трудящих» т. і т. д. до «виявлення активності» в цій справі. Це означає, що почнуть з бідних «трудящих» силово утримувати складки на пам'ятник «вождю».

Кіно на Україні (о у в л. кор.).

— Берлінський «Film-Kurier» повідомляє, що Одеса стає справжнім українським Голлівудом — повітря, порт, море, гарні окраси цього міста як найкраще відповідають потребам фільмовання. З Харкова, Москви, Петербургу приїздить багато режисерів та артистів для реалізації в одеських студіях кінопостановок.

— З першого січня 1926 року згідно з роспорядженням ВУФКУ (Всеукраїнського фотокіноуправління) всі фільми, що їх демонструють в кінотеатрах України, мусять мати написи українською мовою.

— ВУФКУ приступає до здійснення нової фільму «Синій пакунок» по сценарію Г. Шкурупія та Ігнатовича.

— Сценарійною секцією ВУФКУ

куплено для постановки такі сценарії — «Плантації» Слюсаренка, з подій 1905 року на Полтавщині, «Генеральна проба» і «Полтава» Леонова та сценарій німецької артистки Мораф — «Таміла» по роману Дюшенена.

— ВУФКУ висилає незабаром в Німеччину одного з своїх режисерів для ознайомлення з сучасною германською кінотехнікою та реалізації в Германії кількох фільмів.

— Одеський кінотехнікум розпочав після літніх ферій свою діяльність. З 150 кандидатів на новий курс прийнято 50. Технікум ділиться на два відділи: технічний та екранний. Учні першого мають державні допомоги, другого працюють за певне винагородження в одеських кіноательє. При технікумі існує бібліотека, салі кінотехніки та інтернат. Відчувається брак педагогичного персоналу та підручників.

— Весною 1926 року в Київі розпочинається праця по збудуванню великої студії — ательє; апарати та всі інші приладдя буде привезено з Німеччини.

Е. де С.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Програма викладів Українського університету в Празі (в зімовім півропі 1925/26 року).

I. Факультет Права і Судопільних Наук.

1. Українське право. Проф. Ростислав Лашенко. а) Історія українського права. Книжка доба. (3 год. тижн.). б) Організація судівництва на Україні в XVI. і XVII. ст. (1 год. тижн.). в) Семінар по вивченню пам'яток українського права доби гетьманської. (1 год. тижн.).

2. Римське право. Проф. Кость Лоський: а) Історія і система римського приватного

права. (Частина III.) (4 год. тижн.).
б) Семінар з римського права (1 год. тижн.).

3. Церковне право.
Проф. Олександр Лотоцький: Історія і устрій автокефальних церков. (5 год. тижн.).

4. Цивільне право і цивільний процес.
Проф. Др. Станислав Дністрянський: а) Ревізія приватного права (3 год. тижн.). б) Цивілістичний семінар. (2 год. тижн.). Доц. супл. Опанас Андрієвський: Історія українського цивільного права. (Загальна частина і родинне право) (5 год. тижн.). Доц. супл. Андрій Яковлів: а) Цивільний процес. (2 год. тижн.). б) Семінар з цивільного процесу. (2 год. тижн.).

5. Торговельне право.
Проф. Олексій Одарченко: Окремі умови торговельного права. (1 год. тижн.). Доц. супл. Андрій Яковлів: Морське та річне право. (1 год. тижн.).

6. Карне право. Проф. Сергій Шелухін: а) Карне право. (Особлива частина, злочини проти прав на майно). (3 год. тижн.). б) Семінар карного права. (2 год. тижн.). Доцент Сергій Буткевич: а) Загальна частина карного права. (2 год. тижн.). б) Карний процес. (1 год. тижн.).

7. Політичне (державне) право. Проф. Др. Володимир Старосольський: а) Політичне право. (2 год. тижн.). б) Учення про державу. (1 год. тижн.). в) Семінар з політичного права. (2 год. тижн.).

8. Адміністраційне право. Проф. Др. Отон Ейхельман: а) Загальне адміністраційне право. (3 год. тижн.). б) Вправи по адміністративному праву та місцевому самоурядуванні. (2 год. тижн.).

9. Фінансове право.
Проф. Олексій Одарченко: Загальні вчення про фінанси. (4 год. тижн.).

10. Міжнародне право.
Проф. Др. Михайло Лозинський: а) Система міжнародного права. (3 год. тижн.). б) Союз Націй (1 год. тижн.). в) Вправи з між-

народного права і політики. (1 год. тижн.).

11. Політична економія. Надзвич. проф. Олександр Митюк: а) Новійськові аграрні реформи. (2 год. тижн.). б) Соціалізм. (2 год. тижн.). в) Семінар політичної економії. (1 год. тижн.). Надзвич. проф. Володимир Тимошенко: а) Велика промисловість і форми її організації. (2 год. тижн.). б) Банківська політика (1 год. тижн.). в) Семінар по економічній політиці (2 год. тижн.).

12. Теорія кооперації.
Доцент Сергій Бородаєвський: Сільсько-господарська кооперація. (3 год. тижн.).

13. Статистика. Проф. Федір Щербина: а) Бюджетна статистика. (3 год. тижн.). б) Практичні вправи. (2 год. тижн.).

II.

Філософічний Факультет. а) Історично-Філологічний Відділ.

1. Філософія. Надзв. проф. Др. Іван Мірчук: 1) Загальна педагогіка. (3 год. тижн.). 2. Філософічні вправи. (2 год. тижн.).

2. Історія. а) Історія України: Проф. Імрею Доронченко: 1. Ізокрали до української історії. (2 год. тижн.). 2. Головні течії української історичної думки. (2 год. тижн.). 3. Козацькі літописи (семінар). (1 год. тижн.). Проф. Василь Біднов: 1) Історія української церкви в XVIII. ст. (2 год. тижн.). 2. Семінар історії української церкви. (1 год. тижн.). 3. Семінар історії степової України (2 год. тижн.).

б) Всесвітня історія: Надзв. проф. Олександр Шульгин 1. Розвиток національних та політичних взаємовідносин в Європі після французької революції. (2 год. тижн.). 2. Економічна та політична історія Західної Європи в середні віки. (2 год. тижн.). 3. Семінар історії французької революції. (1 год. тижн.).

в) Антична історія: Проф. Кость Лоський: 1. Історія римської республіки. Продовження. (2 год. тижн.). Приват-доцент

Федір Слюсаренко: 1. Вступ до історії Греції. (1 год. тижн.) 2. Історично-епіграфічний просемінар: Вибір з грецьких написів Південної України. (Інтерпретація і писані вправи.) (2 год. тижн.).

г) Істо́рія мисте́цтва: Проф. Імітре Антонович: 1. Істо́рія украї́ського мисте́цтва. Загальний курс. (3 год. тижн.) Помі́длок, вівторок і середа від 12-1. Кліментіум салая 1. 2. Семінар історії мисте́цтва. (2 год. тижн.) Допент Пр. Володимир Залозецький: 1. Істо́рія італійского мисте́цтва в XIV-а XV. ст. (з світлини). (2 год. тижн.) 2. Методичні вправи (з світлинами). (2 год. тижн.)

г) Археологія: Проф. Вадим Щербаківський: 1. Доба вандриків народів і князівська на Україні. (3 год. тижн.) 2. Семінар. (2 год. тижн.).

д) Музика: Лектор Федір Стешко: 1. Збірники українських народних пісень для хору М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, Я. Сєпового та інших компоністів кінця XIX. й початку ХХ. ст. (4 год. тижн.).

3. Філологія. а) Українська мова й література: Проф. Пр. Степан Смаль-Стоцький: 1. Українська мова в сем'ї слов'янських мов. (3 год. тижн.) 2. Семінар: реферати й праці з обсягу української філології. Проф. Пр. Олександр Колесса: 1. Історія старинного романсу, повістей і анонографічної легенди на Україні. (2 год. тижн.) 2. Українська палеографія. (1 год. тижн.) 3. Семінар української філології: Наукові праці й реферати з особливим узглядненням новішої української літератури. (2 год. тижн.). Проф. Леонід Білецький (як гость): 1. Курс методології літератури. (2 год. тижн.) Надзв. проф. Пр. Роман Смаль-Стоцький: 1. Староболгарська граматика. (4 год. тижн.) 2. Семінарні вправи. (2 год. тижн.)

б) Чеська мова: Лекторка Марія Носкова: 1. Основи чеської граматики. (2 год. тижн.) 2. Читання: «Кутіце» од К. І. Етвена.

в) Класична філологія: Проф. Пр. Агенор Артимо-

вич. 1. Грекська фонологія. (3 год. тижн.) 2) Sophocles Oedipus Rex. (2 год. тижн.) Лектор приват-доктор Федір Слюсаренко: 1. I. група: Caesat, Commentarii de bello Gallico. (2 год. тижн.) 2. II. група: T. Livius, Ab urbe condita lib. XXI (2 год. тижн.)

г) Англійська мова: Лекторка Марія Славінська: 1. Наука англійської мови. (4 год. тижн.).

г) Французька мова: Ісекторка Пр. Лідія Шульгинова: 1. Наука французької мови. (4 год. тижн.).

Б) Природоисследований відділ.

1. Хемія: Проф. Пр. Іван Горбачевський: 1. Неорганічна хемія. (4 год. тижн.)

2. Біологія: Проф. Пр. Петро Андрієвський: 1. Загальна біологія. Одділ: Розмноження клітинок. (3 год. тижн.) 2. Загальна зоологія: Протозої, паразити й вільно живучі. (2 год. тижн.)

3. Геологія: Проф. Федір Швець: 1. Історична геологія. (3 год. тижн.) 2) Семінар. (2 год. тижн.)

4. Географія: Проф. Пр. Степан Рудницький: 1. Система географічних студій і географичного навчання. II. г.(3 год. тижн.) 2. Географічний семінар. (2 год. тижн.) 3. Самостійні праці з області землевидання. Числиться за 7 годин.

5. Соціальна медицина: Надзв. Проф. Пр. Борис Матюшенко: 1. Курс соціальної гігієнії і епідемік. (3 год. тижн.) 2. Семінар. Студіювання сучасного стану здоров'я українського народу. (2 год. тижн.).

В ПОЛЬЩІ.

— Юлія В. Дорошена: 15-го ц. м. святковано у Львові 25-тиліття літературної діяльності Володимира Єрошенка. Редакція «Тризуба» з одного боку привітала одного з найстаріших емігрантів наших, що раз зайнявши певну посаду, твердо і непо-

хитно на цій зостається, та за-
служеного робітника пера, що
все життя своє присвятив рідній
книжці.

-- Ю в і л е й н р о ф . І . І .
О г і е н к а . 21 -го ц . м . шанують
у Варшаві 20 -тилітні діяльноти
наукової проф . І . І . Огієнка . Вша-
нування видатного нашого учено-
го об'єднане пізніше кола україн-
ського еміграційного громадянства
і знаходить свій вілгук і по за-
межами Польщі .

Матеріальне становище «Літературно-Наукового Вістника» захіталось . Українська видавнича спілка, що видас «І . Н . Вістник», звертається до українського громадянства з срічною заявкою про потребу підтримки журналу шляхом численної передплати його, інакше видання може припинитися . Нема чого виясняти, якою втратою для нашої жур-
налістики було б припинення, хоч би часове, найдавнішого нашого журналу . Сподіваємося, що заклик цей знайде як найширший отлук з боку громадянства, і «І . Н . Вістник» щастливо переборе кризу .

У ФРАНЦІЇ .

-- Православна ук-
раїнська парафія у
Франції . В справі організа-
ції православної української па-
рафії у Франції Генеральна Рада
вдалася до громадянства з таким
закликом :

«Ни . Генеральна Рада повідом-
ляє, що до Франції прибув ук-
раїнський пан-отець Гречишчин
Павло, який має стати на чолі ун-
рایської православної парафії у
Франції .

«Справа заснування цієї па-
рафії підіймалася давно, і тепер, за
доломогою нашого громадянства,
прибув пан-отець, отже почасток
цієї справи зреалізований . В попе-
редніх своїх обіжницях Генераль-
на Рада подавала всебічну вагу
цієї справи, до тогож питання це

виникло і на в'їздах наших, де
вони освітлено буле зо всіх боків .

«Але існування такої парафії
цілковито залежить від нас самих.
і оскільки ми самі не будемо під-
тримувати, особливо матеріально,
цеї справи, то існування нашої
парафії буде тяжким .

«Генеральна Рада гає, що в
часом громадянство наше зоргані-
зує одновідні братства по місцях,
які об'єднаються й оберуть зверхн-
ій орган -- Церковну Раду, яка
буде керувати нашим церковним
життям у Франції і буде піклувати-
ся спільно справою парафії .
До того Генеральна Рада поробила
відповідні кроки перед п . Е . Ба-
чинським, Представником Ук-
раїнської Автокефальної Церкви
на Західної Європі, і просила й
порад і матеріалів що де засновання
Церковної Ради . Але до того
часу, як повстане до життя Цер-
ковна Рада, то Генеральна Рада
зважає свій обов'язком -- допо-
могти заснованню парафії, а тому
звертається до Вас з проханням:

«1. виконати постанову, крийни-
ту членами Союзу, що до постійного
підтримання парафії в спосіб
внешніх

«2. з огляду на те, що парафія
на перших часах потрібує великих
витрат для придбання необхідних
для церкви речей та взагалі на її
організацію, -- зробити одноразовий
збір не стісняючися сумою
пожертв, -- бо кожний сантим
буде дорогою вкладкою на таку
дорогу і цінну справу .

«Гроші ці просимо пересилати
на адресу Генеральної Ради, яка
її передаст іх по належності --
нашому пан-отецеві .

«Генеральна Рада просить цей
збір та внески переслати як най-
скоріше, бо від них залежить й
скоре функціонування нашої па-
рафії .

«Всім тим, хто не належить до
Союзу і які допоможуть цій справі
і свою лептою, Генеральна Рада
наперед складає свою подяку .
Шумицький, голова . М . Коваль-
ський, секретаръ .

З чужоземного життя і преси.

Американські робітники проти большевиків. Большевицька преса утає від своїх читачів правду про те, які ставляться до комунізму робітничі партії світу. Зокрема утають вони і становище американських робітників в цій справі. В звязку з тим не здивуємо буде подати текст тієї резолюції, що була ухвалена недавній з'їзд американських робітників (Американська Федерація Праці) з цього приводу: «Американська Федерація Праці стоїть недвомісно за демократію, за право народу правити самим собою та за право народу рішати про свою долю через політичну машину, пісм самим придуману.

«Американська Федерація Праці проти всією силою свого високого ідеалізму всікому родові самовладді, бюрократії, диктаторства, чи добровільного чи брутального.

«Американська Федерація Праці рішучо протиється революції та впливанню насильної революції в усіх тих краях, де панує демократія і де народ має силу змінити свій уряд конституційними способами.

«Американська Федерація Праці підтримує цілу комуністичну філософію, яку ширить совєтський уряд у Москві, яко філософію й яко основу уряду.

«Американська Федерація Праці проголосує свою ворожинчу до комуністичної думки та дотримання цілої засади диктатури в нещасний та придавленій Росії.

«Американська Федерація Праці заявляє, що вона буде відноситися до комунізму ворожо, і то не лише дефензивно, але рішучо й активно.

«Американська Федерація Праці визиває уряд Злучених Держав, щоби він на далі держався свого дотеперішнього становища й на далі не визнавав совєтського уряду в Москві.

«Американська Федерація Праці буде далі противитися всякий

большевицькій агітації в Злучених Державах та на цілій західній лінії, і вона тішиться, що в тій акції з ними стоять зорганізовані робітники Мексика.

«Американська Федерація Праці є демократична в своїй вірі і будові та не може бути інакшою. Демократія й авторитарія не можуть погодитися зі собою. Робити компроміс з ворогом — значить давати одну користь ворогові.

«Американська Федерація Праці постановляє на будуще, як се вона робила в минувшій вживати всякого чесного способу для охорони своєї власної цілості перед розгромним, розбиваючим, нишучим проповідуванням комунізму та хоронити в рішучий спосіб всі демократичні установи американської республіки. Ми стоимо за Америку, за демократичну Америку, і хочемо про се дати знати всьому світові».

То є ти. Пан Раковський, бувший російський генерал-губернатор в Харкові, призначений Москвою на усмирення України, на совіті якого лежить неволя, розстріл та відштрафування селян наших, руйна краю та неуповноважене говоріння й виступи в імені задавленого ним народу, а сьогодня посол ССРР, прибув до Паризу. «Le Temps» з дня 3 листопаду подає тексти тостів, якими обчинялися п. де Монзі, міністр громадської праці, і п. Раковський. По за звичайностями, що їх в таких випадках говориться на всьому світі, п. Раковський зазначив: «З цашого боку ми заявляємо, що ріжниця соціальної та політичної організації не може уявляти з себе непереступного бар'єру для зближення націй і з окремою поміж Францією та Союзом Советів. Ми готові співробітничати циро у міжнародній ділі, розпочатім без упередження проти цієї користної необхідної справи. Моїм завданням буде усовувати перегони, які істнують на шляху зближення міжнародного й довгого та все більш інтенсивного поміж Францією і Союзом Советів».

Пан міністр де Монзі відповів не дуже довірливо, сказавши на прикінці: «Але в дійсності ми ра-

хуемо на більше і краще ніж на одні лише невдалі комерційні комбінації; нам подобається уявляти всю цілість питань моральних і матеріальних, яких рішення залежить од вас з повною допомогою нашого уряду і яке тільки одне буде вступом до здорового примирення.

Розуміється, не наша справа втручатися в чужі рахунки. Москвичка може мати який-нібудь уряд і посыпати послів по своїй вподобі, яких і куди хоче. Але поснільки ССР має претензію репрезентувати й окуповану нею збройної Україну, то ми мусимо ще раз голосно спростувати це грубе фальшуваання. Україна підбита збройною силою, поневолена московським урядом, і ніякий посол цього уряду, гнобителя нашого народу, не може його репрезентувати й говорити його іменем. І Україна не визнавала й не визнає ніяких актів чи договорів, що за її кошт і на шкоду її, заключає чи заключає, зловживаючи її іменем, чужа окупаційна влада, яка держиться тільки підступом, насищством та терором.

С. С. С. Р. та Б е с а р а б -
щ и и а . Румунська преса продовжує підкреслювати та региструвати факти претензій ССР ща Бесарабії. Так газета «Діміяпца» («Ранок») друкую витяги з розмови між німецьким генералом Фон-Шейнахом та Л. Троцьким. Останній, між іншим заявив: «Бесарабія — це наша крівава рана, яна дуже болить і яка болітиме до того часу — доки вона перебуватиме під чужою владою. Про те військової небезпеки в цьому я не бачу, бо ми збережемо спокій і дурниць робити не будемо. Серце бесарабського населення б'ється в унісон з нашим. Крім того, Румунія робить стільки помилок, що сам час працює для нас». Торкаючись далі Східної Галичини Л. Троцький каже: «Русини та Східна Галичина також тягнуться до нас, але ця рана не крівава, бо країна ця до війни нам не належала». Виразніше не сказав би й царський міністр, собиратель одної Росії. Думка Л. Троцького не є лише його

думкою. Такі самі настрої панують взагалі на всій території СРСР. — Нам доводилося говорити тут з людьми, які зовсім недавно прибули до Румунії та яким доводилося мандрувати, переховуючися, майже по всьому Союзові. Всі вони на питання: «Чи не готуються большевики до війни з Румунією?» — в один голос стверджували, що до війни большевики не готуються. Зараз вони її самі бояться. Агітація-ж противо-румунська систематично переводиться. Про залишення Бесарабії в руках Румунії не може бути й мови. Цього там, передавали нам наці сорозмовці, ніхто не припускає. Такої ж самої позиції в цьому питанню тримаються і большевики за межами СРСР. І.

— Французька революція під забороною.
Російський «Соціалістичний Вестник» в останньому числі (ч. 20, з 20-го Х) переказує, що «з деякого часу література по історії французької революції стала доходити особливо цеануратно «до Москви». Червоні й інших колишніх професорів і не догадуються від якого звіту «випадків» страждає така, здавалося-б, благонадійна сфера. Загадка пояснюється просто. Закордонна цензура звернула увагу на те, що до Росії пересилається кілька книжок, присвячених «Термідору і Циректорії». При глибоких історичних знаннях цензорів їм пощастило встановити, що про «Термідор» і «Циректорію» є цілі розділи в кожній історії французької революції. Наслідком такого винаходу і була особлива уважливість що — до літератури про французьку революцію. Цензура, звичайно, має рацио: терор, революційний трибунал, потім термідор, Циректорія і, нарешті, Наполеон — такою історією можуть цікавитися тільки запеклі вороги диктатури пролетаріату».

— Б о я ть ся ч р а в д и ! Цензурат бельгійського парламенту Л. Піерар (Pierard) звернувся до совітського уряду з проханням дозволити йому приїхати до Росії, щоб ознайомитися науково

з внутрішнім становищем й з боку політичного, культурного і економичного. Не дивлячись на те, що бувший «полпред» паризький Красін дав йому рекомендаційного листа до Чичеріна, Піерарові відмовило було з причини «політичних». Совітів, мовляв, ще не визнала Бельгія. Дійсно причина одмовлення, як виявилось, полягає в тому, що совіти боялись пустити до себе соціаліст-демократів, які досить добре знають відносини в Росії до того ще часу, поки до влади прийшли большевики. Інакож наїжучі, совіти боялись небезпечної обсерваторії, що хотів пізнати правдиве становище, утворене ними, і не був схожий на тих делегатів робітничих, що їх самі большевики привозять з — за кордону, для обсервациї себе, але тільки через рожеві окуляри, наперед спеціально і ласково для них замовлені.

Міжнародний Союз Продукції, Порядку і Миру. У жовтні минулого року заснувався з центральним осідком у Парижі (12, rue Sedillot), Союз міжнародних і національних організацій хліборобських, комерційних, промислових і захисту нерухомої власності, а також угрупований оборони порядку і публічного спокою. Представники тридцяти двох націй ввійшли у цей союз.

25-го жовтня відбулася дуже велика нарада виконавчого комітету Союзу, на якій головував п. Жан Лармеру, голова Союзу. Були прийняті слідуючі розолюції:

«Комітет протестує проти регресивних тенденцій в господарському життю багатьох держав, де помічається порушення принципу недотриманості приватної власності.

Вважаючи, що право приватної власності є в економичному життю найголовнішим фактором продукції, багатства особистого і колективної заможності, звертає увагу, що не знищеннем чи обмеженням його, а лише у ствердженню і поширенню його слід очікувати і розвивати прогрес людськості».

Далі у своїх постановах комі-

тет рішуче осуджує інфляційно-гропових умовних згадів, які викликає здорожчання життя, хаос в обміні, між країнами, неможливість стабілізувати бюджет, та доводить до стечієвої конфіскації чайни тим страшнішої що тасмної, а зрешті знеочочує до юндності, до чесної праці і винеска вражіння, що держава має арбітразильні права у всіх економічних питаннях. На закінчення комітет звертає увагу держав, що пропоноване часом відчислення з капіталу не являється ніяким! ліком па економічні трухиці нації і домагається тілковитої волі для економічної ініціативи одиниць, яких успіху і загальнюю користі своїми монополіями держава ніколи не могла замілити».

(Звертаємо увагу на ці постанови з огляду на їх міжнародність, бо їх складали однодушно представники півріжньоманіїв (націй).

«Підстави ієрархії» Мусоліні. Мусоліні надрукував у часописі «Gerarchia» статтю під заголовком «Підстави ієрархії», в якій говорить про зрост і силу фашизму у відроджений Італії, каже, що вся «Європа стає фашистською». «Ми вийшли з мас і з ними хочемо залишитися. Але не треба допускати, щоб маси свою лише кількістю стали самі правити, а не лише бути керованими. Треба стергтися, щоб вони не персвернули піраміди; яка, все поширюючись у долині, мусить закінчуватися правильним вістрем. Дисципліна від гори до пізу мусить бути у суті, як у релігії, то значить абсолютна».

Заходи Риму в справі сполучення Західної і Східної Церкви. Як відомо, цьому питанню присвячується у Римі дуже велику увагу. Заснована окрема конгрегація, так би мовити, папське міністерство східних обрядів католицької церкви. Заснований окремий «Східний Інститут» для вивчування історії, географії, громадського життя східних народів, мистецтва, співу т. і., на чолі якого стоять відомий орієнталіст О. д'Ербіні. Париж призначений напою центром укіо-

ністичних заходів головно що до російської церкви.. На половину грудня ц. р. готовиться велика тижнева маніфестація, під час якої мають відбуватися ряд урочистих служб Божих в автономних обрядах католицької церкви — греко-католицьким, вірменським, сірійським, маронітським, українським т. і. Очікується приїзд Митрополита Андрія гр. Шептицького, який буде безумовно найбільш яскравою постаттю цього з'їзду з огляду на всю його минулу діяльність і на те, що його керовництву доручено апостольство унії, щоб то католицької ідеї в своїй автономній обрядовій формі на Україні і в Росії.

Готський Альманах 1925 р. Так само, як у річнику 1924 р., відомий дипломатичний календар що вже майже двісті років видається в Готі, у своїх додатках помістив відомості про У. Н. Р. Подана коротенька історія останніх років, опис державно-

го герба й національного прапору' Цалі йде голова держави, найближче оточення, цивільна і військова канцелярія, охорона, склад ради міністрів, список урядовців міністерств, врешті командний склад війська, що було інтерноване у таборах у Калаші, Щипорної Стріжалкові з цифровими даними. При кожній майже державі, де знаходяться дипломатичні представництва У. Н. Р., поданий їх склад. Вкралися однаке численні помилки. Чомусь Альманах прийняв новий не зрозумілий і ніким не вживавший спосіб писати «Оукгейне» а не «УКраїне». Цалі, й в персональному складі Ради Міністрів і деяких установ помічені особи, які вже давно цих становищ не займають, що може бути причиною недорозумінь. Багато місій пропущено. Поруч з цим надрукована під заголовком «Oukgraine Occidentale» звітка про Галичину, п. Циціатора Петрушевича і Галицьке Правительство.

ЖЕРТВИ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ПРАВОСЛАВНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРАФІЇ У ФРАНЦІЇ.

Містячи в цьому числі «Тризуба» заклик Генеральної Ради про потребу покласти матеріальну базу їй справу організації православної української парафії у Франції, редакція, цілком поділяючи конечну необхідність як найшвидчого вирішення цієї справи, що має таке велике значіння для всього життя нашого на чужині, зного боку привертає до цього увагу громадянства, що повинно в собі знайти силу й спроможність перевести в життя, переборовши матеріальні труднощі, свое бажання чути слово Боже рідною мовою й знаходити задоволення своїх духовних потреб в рідній церкві, і нагадує, що *«bis dat, qui cito dat»*, подвійно той дає, хто швидко дає. Вносячи свою невеличку лепту на рідну церкву, «Тризуб» одрюває в редакції прийняття пожертв на українську пафію:

17. XI. поступили: од редакції «Тризуба»	100 фр.
од N. N.	50 фр.
од В. П.	25 фр.

Разом з оголошеними в попередньому числі — 38 фр. 30 сант. — 213 фр. 30 сант. Гроші передано Генеральній Раді.

ТРИЗУБ

Тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, виходить що неділі у Парижі при участі видатних літературних сил під загальною редакцією Вячеслава ПРОКОПОВИЧА.

Рукописи, прислані до редакції, повинні бути написані на однім боці аркуша на машині, або від руки, але абсолютно чітко. Гедація залишає собі право скорочувати рукописи. Неприйняті рукописи переховуються протягом двох місяців і повертаються на бажання автора за його кошт. Гонорар за прийняті статті виплачується по надрукуванню.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

	на місяць	до кінця р.-
у Франції	12 фр.	33 фр.
у Чехословаччині	20 корон	55 корон.
у Польщі	4 злоті	11 злотих
у Румунії	120 лейв	330 лейв
у Німеччині	4 рент. мар.	11 р. мар.
у Сполучених Штатах Пів. Америки	1 долар	2 д. 75 ц.
у Канаді.....	1 долир	2 д. 75 ц..

Передплата приймається з першого і пятнадцятого кожного місяця.

Ціна окремого числа:

у Франції — 3 фр., у Чехословаччині — 5 корон, у Польщі — 1 злотий.
у Румунії — 30 лейв, у Німеччині — 1 рентенмарка, у Сполучених Штатах Північної Америки — 25 центів, у Канаді — 25 центів.

Журнал набувати можна в Парижі:

на станціях метро,
на залізничних двірцях,
в кінотеатрі В. Новолоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI,

Крім того журнал передплатувати й набувати можна у представників «Тризуб»;

1) В сполучених Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky, 30 E. 7 th Street, New-York, City.

2) В Канаді — W. Sikewitch, 512 Baimerman av. Winnipeg: Man.

3) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche. 7. Bucarest.

4) В Чехословаччині — Прага; F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotovchvil.

— Подебради — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrad.

5) В Польщі — W. Prychodko, ul. Dluga, 29, Hotel Polski, 9. Warszawa.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII
однієї 9 1/2 — 11 год. вранці і 3—5 год. пополудні, крім недільної свят.

Поштова адреса: «Le Trident» (Trzyzoub). Boite post. №15. Paris XIII.

Адміністратор: І. КОСЕНКО.

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Примо всіх наших прихильників подавати свої адреси та приєднувати передплатників.